

แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด

ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Participatory Management Approach of Ban Pa Mum School

Pa Phai District San Sai District Chiang Mai Province

### อนุวัตร สุธรรมปวง

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระหลัก อาจารย์ ดร.พูนชัย ยาวีราช

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระร่วม อาจารย์ ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

#### บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และสร้างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (check list) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ฐานนิยม และแบบบันทึกการประชุมระดมสมอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มแล้วสรุปข้อมูลนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารวิชาการ มีฐานนิยมในระดับมาก ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีฐานนิยมระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ด้านการบริหารงานบุคคล มีฐานนิยมระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานทั่วไป มีฐานนิยมระดับการมีส่วนร่วมมาก ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านปัจจัยภายใน เหตุปัจจัยสนับสนุนที่มีอิทธิพล ได้แก่ โรงเรียนมีนโยบายทิศทางการจัดการศึกษา โครงสร้างการบริหารและระบบงานที่ชัดเจน ทำให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน เหตุปัจจัยจุดรั้งที่มีอิทธิพล คือ โรงเรียนยังขาดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งผู้บริหารและครูบางส่วนยึดติดกับวิธีการทำงานแบบเดิมๆ ทำให้การผลักดันงานและการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จทำได้ยาก การ

กำหนดมาตรการระเบียบปฏิบัติ ระบบการบริหารจัดการงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนงานการใช้จ่ายที่วางไว้ ด้านปัจจัยภายนอก เหตุปัจจัยสนับสนุนที่มีอิทธิพล ได้แก่ ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เหตุปัจจัยอุดหนุนที่มีอิทธิพล ได้แก่ ชุมชนมีแหล่งอบายมุข สถานบันเทิง ร้านเกมและการแพร่ระบาดของสารเสพติด ผู้เรียนบางส่วนเข้าไปมั่วสุมและ มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ส่งผลกระทบต่อการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม พบว่าด้านการบริหารงานวิชาการ ได้จัดอบรมชี้แจงเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจด้านวิชาการแก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณ ได้จัดให้มีคณะกรรมการจัดหางบประมาณ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้านการบริหารงานบุคคล ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนติดตามประเมินผลการพัฒนาของครู และบุคลากรทางการศึกษา การพิจารณาความดีความชอบ ด้านการบริหารงานทั่วไป จัดประชุมวางแผน และพัฒนาสถานศึกษาทุกครั้งและต่อเนื่องเป็นประจำ

**คำสำคัญ** แนวทางการบริหารจัดการ, การมีส่วนร่วม, โรงเรียนบ้านป่าเหมือด

## **Abstract**

This research was aimed to study participatory management conditions to determine Study the important factors affecting the participatory management and create a participatory management approach for Ban Pa Mum School, Pa Phai district, San Sai District, Chiang Mai province by using integrated research The sample group was the basic school board. School administrators and personnel of Ban Pa Mum School The tools used to collect data were the check list, data analysis using style and brainstorming record form to analyze the data by group meeting and summarizing the information presented as a sort.

The results of the research were as follows: 1) The condition of participatory management in academic administration had a high level of style Budget management and a moderate level of participation Human resource management has a moderate level of participation human resource management at a moderate level, General administration has a high level of participation in general administration 2) Important factors affecting the participatory management of Ban Pa Mum School, Pa Phai district, San Sai District, Chiang Mai Province as the internal factors were supporting factors that influence the school include the policy of direction of education management, clear management structure and work system allowing teachers and personnel to work in the same direction, The reason for the influence of the school was the lack

of a strong organizational culture, some executives and teachers adhere to traditional methods of work, making it difficult to drive work and drive the organization to success Determination of measures and regulations of budget management system was not in accordanced with the planned spending plan. External supporting factors that were influential include community cooperation in educational management. The community has learning resources, resulting in students having a variety of learning resources The factors affecting the influence of the community include the source of amulet, entertainment, games, games and the spread of narcotics. Some learners went to mingle and had undesirable behavior affecting education and quality development of learners 3) participatory management approach was found that the academic administration of organized training to clarify about knowledge Academic understanding for basic school board committees budget management has provided a budget procurement committee to develop educational institutions from all parties that involved human resource management, The Basic School Board shald have a follow-up section to evaluate the development of teachers. and educational personnel consideration of merit General administration planning meeting and develop the school continuously on a regular basis.

**Keywords:** Management approach, Participation, Ban Pa Mum School

## บทนำ

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญมากที่สุดที่ต้องรับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายในแต่ละระดับ สนองต่อความต้องการของสังคม และประเทศชาติ การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีภารกิจที่สำคัญ คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งภารกิจของสถานศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างยิ่งต่อการบริหารงานของสถานศึกษาตามกรอบอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลนั้นซึ่งการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาเป็นหลักการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 5 ที่ว่าด้วยระบบการบริหารจัดการศึกษาได้แสดงเจตนารมณ์ด้านการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นไว้หลายมาตรา ซึ่งมีผลให้บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก การบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชนมากที่สุด ซึ่งการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสถานศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและคณะครู

ทีมงานต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตาม ตรวจสอบและการประเมินผลที่จะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาควรเริ่มจากการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในสถานศึกษาก่อนซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดในสถานศึกษา

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เป็นแนวทางในการบริหาร เนื่องจากการทำงานในชีวิตจริงงานบางงานไม่สามารถที่จะทำเพียงคนเดียวสำเร็จ จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย หลายหน่วยงาน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการทำงานไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่ลงมือกระทำโดยตรง ยังสามารถเป็นผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็น ให้ทรัพยากรในการดำเนินงาน เป็นต้น การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจะให้ความสำคัญในเรื่องของคน และงานควบคู่กันไป สถานศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป การทำงานเปิดโอกาสให้เพื่อร่วมงานได้ทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นร่วมกันวางแผนร่วมกันทำ ดังนั้นผู้บริหารที่ดีควรใช้หลักในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อความเจริญทางด้านการศึกษาต่อไป

จากความเป็นมาดังกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้นำแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กร และองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงาน พร้อมทั้งต้องการทราบว่าการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือดอยู่ในระดับใด และต้องการทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือดเมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล เพื่อจะได้ทราบปัญหาและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้บริหารงานภายในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือดในอนาคตต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อสร้างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

## ประโยชน์ของการศึกษา

1. ทำให้ทราบสภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน และรู้แนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด

## ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยทำการกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และสร้างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และสร้างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวคิดของ โคเฮน และอัปฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1986 : 6) ประกอบด้วย

- 1.1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
- 1.2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)
- 1.3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)
- 1.4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

2. บริหารจัดการของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

## วิธีการดำเนินการวิจัย

**ขั้นตอนที่ 1** การศึกษาสภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการดังนี้

### 1. เครื่องมือ

แบบสอบถาม (check list)

### 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

|                                    |             |
|------------------------------------|-------------|
| 2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน | จำนวน 1 คน  |
| 2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา             | จำนวน 1 คน  |
| 2.3 บุคลากรภายในสถานศึกษา          | จำนวน 10 คน |

### 3. การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สรุปข้อมูลโดยใช้ฐานนิยม

**ขั้นตอนที่ 2** การศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

#### 1. เครื่องมือ

แบบบันทึกการประชุมระดมสมอง

#### 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

|                                    |             |
|------------------------------------|-------------|
| 2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน | จำนวน 1 คน  |
| 2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา             | จำนวน 1 คน  |
| 2.3 บุคลากรภายในสถานศึกษา          | จำนวน 10 คน |

### 3. การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล

ข้อมูลที่ได้จากการประชุมระดมสมองเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มแล้วสรุปข้อมูลโดยแบ่งออกเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกโดยใช้แผนภาพกังปลา กำหนดให้หัวลูกศรที่ชี้ไปทางหัวปลาเป็นเหตุปัจจัยสนับสนุนและหัวลูกศรที่ชี้ไปทางหางปลาเป็นเหตุปัจจัยฉุดรั้ง

**ขั้นตอนที่ 3** การหาแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

#### 1. เครื่องมือ

แบบบันทึกการประชุมระดมสมอง

#### 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

|                                    |             |
|------------------------------------|-------------|
| 2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน | จำนวน 1 คน  |
| 2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา             | จำนวน 1 คน  |
| 2.3 บุคลากรภายในสถานศึกษา          | จำนวน 10 คน |

### 3. การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล

ข้อมูลที่ได้จากการประชุมระดมสมอง เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ นำเสนอรูปแบบตารางและสรุปแนวทางเป็นข้อๆ ของแต่ละด้าน

## สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

สภาพด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารวิชาการของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก

สภาพด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพด้านการบริหารงานบุคคลพบว่า สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ด้านปัจจัยภายใน

เหตุปัจจัยสนับสนุนที่มีอิทธิพล ได้แก่ โรงเรียนมีนโยบายทิศทางการจัดการศึกษา โครงสร้างการบริหารและระบบงานที่ชัดเจน ทำให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายการศึกษามีประสิทธิภาพ บุคลากรมีส่วนร่วมและกระตือรือร้นในงานวิชาการของโรงเรียน มีการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีระบบการบริหารงบประมาณและขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินที่คล่องตัว ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โรงเรียนบริหารจัดการโดยยึดหลักการใช้โรงเรียนเป็นฐานและวงจรคุณภาพ PDCA ทำให้ครูบุคลากรและผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษา มีสนับสนุนส่งเสริมครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เหตุปัจจัยฉุดรั้งที่มีอิทธิพล ได้แก่ โรงเรียนยังขาดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งผู้บริหารและครูบางส่วนยึดติดกับวิธีการทำงานแบบเดิมๆ ทำให้การผลักดันงานและการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จทำได้ยาก การกำหนดมาตรการระเบียบปฏิบัติ วิธีปฏิบัติและข้อบังคับภายในโรงเรียนด้านผู้เรียน ด้านครูและบุคลากรบางอย่างไม่ชัดเจนส่งผลให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ ระบบการบริหารจัดการงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนงานการใช้จ่ายที่วางไว้ การมีคู่มือการทำงานแต่ไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควร โรงเรียนขาดระบบ

ตรวจสอบเงินที่มีประสิทธิภาพ การวางแผนภาระงานบุคลากรหนักไปที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่มีการกระจายงาน บุคลากรขาดค่านิยมในการสร้างความรับผิดชอบต่อองค์กร เนื่องจากบุคลากรพยายามผลักระงาน

#### ด้านปัจจัยภายนอก

เหตุปัจจัยสนับสนุนที่มีอิทธิพล ได้แก่ ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพการเพิ่มเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลและเงินกองทุนกู้ยืม เพื่อการศึกษาของรัฐบาลช่วยลดค่าใช้จ่ายรายผู้เรียนและผู้ปกครอง การปฏิรูปการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 ของรัฐบาล ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน

เหตุปัจจัยอุปสรรคที่มีอิทธิพล ได้แก่ ชุมชนมีแหล่งอบายมุข สถานบันเทิง ร้านเกมและการแพร่ระบาดของสารเสพติด ผู้เรียนบางส่วนเข้าไปมั่วสุมและ มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ส่งผลกระทบต่อการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ลูกอย่างใกล้ชิดทำให้ลูกมีปัญหาด้านพฤติกรรม ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนเสี่ยงต่อการออกกลางคัน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานต้นสังกัดบางอย่างไม่ชัดเจน โดยเฉพาะด้านนโยบาย ขัดแย้งกัน ยากแก่การปฏิบัติ ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ความไม่แน่นอนทางการเมืองและการขาดเสถียรภาพของรัฐบาลทำให้การปฏิบัติการศึกษาขาดความต่อเนื่อง

3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

#### ด้านการบริหารงานวิชาการ

1. จัดอบรมชี้แจงเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจด้านวิชาการแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. จัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและความ ต้องการพัฒนางานวิชาการ
3. ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานด้านวิชาการ เช่น คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
4. จัดมีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนการสอน เช่น นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน
5. ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาด้านวิชาการ

#### ด้านการบริหารงบประมาณ

1. จัดให้มีคณะกรรมการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาสถานศึกษามาจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
2. จัดการประชุม หรือฝึกอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องของงบประมาณ
3. จัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณการใช้งบประมาณ
4. จัดประชุมชี้แจงการได้ รับ/การใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

#### ด้านการบริหารงานบุคคล

1. ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนติดตามประเมินผลการพัฒนาของครู และบุคลากรทางการศึกษา การพิจารณาความดีความชอบ
2. จัดอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานด้านบุคคล
3. ให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
4. จัดให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ
5. ควรสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถด้านการศึกษามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

#### ด้านการบริหารงานทั่วไป

1. จัดประชุมวางแผน และพัฒนาสถานศึกษาทุกครั้งและต่อเนื่องเป็นประจำ
2. จัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ไปศึกษาดูงานปีการศึกษาละ 1 ครั้ง
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน
4. จัดประชุมชี้แจงขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมนักเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
5. ให้คณะกรรมการสถานศึกษาประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน
6. ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองก่อนเปิดและปิดภาคเรียนทุกครั้ง
7. กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานแต่ละด้าน

#### การอภิปรายผล

แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แนวทางในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านวิชาการของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านวิชาการแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดอบรมชี้แจงด้านงานวิชาการเป็นแนวทางที่มีน้ำหนักส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในงานวิชาการมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การบริหารงานต่างๆ ในโรงเรียนบ้านป่าเหมือดผู้ดำเนินการจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนทำให้เกิดการบริหารจัดการในกลุ่มจำกัด เฉพาะครูและบุคลากรในสถานศึกษา หากมีผู้ที่มีส่วนได้เสีย หน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ เข้ามาร่วม จะทำให้เกิดมุมมอง การสนับสนุน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดย เฉพาะคุณภาพการศึกษาดีขึ้น จะทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปาลิตา อุ่นทูลย์ (2553 : 175) ที่ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรใน ฐานะภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมจัดทำหลักสูตรกำหนดขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาชีพท้องถิ่นนอกจากนี้ยังพบว่า

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพของโรงเรียนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อยที่สุดเนื่องจากอาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษายังขาดความรู้ในเรื่องดังกล่าวสถานศึกษาจึงไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่ว่าเป็นหน้าที่ของบุคลากรภายในสถานศึกษาเท่านั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของประหยัด บุญเรือง (2550 : 96) ที่พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1 ขาดความรู้ความเข้าใจการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียนและการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

2. แนวทางในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ควรจัดให้มีคณะกรรมการจัดหางานประมาณ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางที่มีน้ำหนักสูงสุด เพราะการบริหารงานงบประมาณในปัจจุบันมักจะอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการต้องมีความโปร่งใสจากทุกฝ่าย งบประมาณหลักได้จากหน่วยงานต้นสังกัดแต่ไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงมักมีการระดมทรัพยากรจากชุมชน เพื่อพัฒนาสถานศึกษา การจัดให้มีคณะกรรมการจัดหางบประมาณซึ่งมาจากบุคลากรในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม เช่น เคยเป็นศิษย์เก่าในโรงเรียน เป็นผู้ปกครองนักเรียน การให้บุคคลเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการจะทำให้การจัดหางบประมาณได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่ง บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับที่ บุญเกิด สิทธิ (2554 : 102) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 พบว่าด้านงบประมาณควรจัดให้มีคณะกรรมการจัดหางบประมาณโดยมีหน้าที่ระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนในทุกด้าน นอกจากนี้ยังพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการรับทราบให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารพัสดุและทรัพย์สินของสถานศึกษาน้อยที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาบางส่วนโดยเฉพาะคณะกรรมการจากภายนอกขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการ อีกทั้งสถานศึกษาบางแห่งหรือคณะกรรมการสถานศึกษาบางส่วนมีความคิดที่ว่าเรื่องการบริหารจัดการในเรื่องพัสดุและทรัพย์สินต่างๆในโรงเรียนควรเป็นหน้าที่ของครูและเจ้าหน้าที่พัสดุเท่านั้นซึ่งไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องนี้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 85) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าสถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการสูงแต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจและความชัดเจนในบทบาทหน้าที่สถานศึกษาจะต้องกำกับส่งเสริมและสนับสนุนคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด

3. แนวทางในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนติดตามประเมินผลพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาพิจารณาความดีความชอบเป็นแนวทางที่มีน้ำหนักสูงสุด เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาอยากมีส่วนร่วมใน

การเสนอแนะรวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนมุมมองของสังคม ในการสร้างแรงใจให้ครูที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ และเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา ตามแนวคิดของอ็อตเดนและโวสเททเทอร์ (Odden & Wohlstetter: 1995 อ้างถึงในอุทัย บุญประเสริฐ (2547 : 76) ว่าประกอบด้วย การให้รางวัลแก่บุคคลและกลุ่มต่างๆ ในโรงเรียนอย่างเหมาะสม เช่น การให้รางวัลเป็นตัวแทนบางโรงเรียน ให้ค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการโรงเรียนหรือไม่เป็นตัวแทน เช่น การเลี้ยงอาหารเป็นกรณีพิเศษ การให้รางวัลนอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนบ้านป่าเหมือดมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษาขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเฉพาะคณะกรรมการจากตัวแทนภายนอกทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันและกัน จึงเป็นอุปสรรคที่จะนำเอาคณะกรรมการเข้ามาประเมินบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิต อ้วนละมัย (2551 : 97) ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่าบุคลากรในโรงเรียนยังขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ขาดการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งของตัวแทนภายนอกและตัวแทนภายในสถานศึกษาที่ยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร เกิดความบกพร่องในการติดต่อสื่อสาร

4. แนวทางในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด จัดประชุมวางแผน และพัฒนาสถานศึกษาทุกครั้งและต่อเนื่องเป็นประจำ ควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน จัดประชุมชี้แจงขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมนักเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยการบริหารโรงเรียนปัจจุบันอยู่ในรูปของคณะบุคคลที่มีองค์ประกอบจากหลายฝ่ายทั้งที่เป็นบุคลากรที่มาจากภายในโรงเรียนได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นตัวแทนแบ่งออกเป็นฝ่าย ได้แก่ ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนองค์กรชุมชน ตัวแทนองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ตัวแทนองค์กรทางศาสนา และตัวแทนศิษย์เก่า ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการจัดการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม การได้ร่วมวางแผน กำหนดเป้าหมายทำให้เห็นภาพของความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่บุตรหลานของเขาจะได้รับ ดังที่ ชัชวาล สิริกุล (2551 : 78 ) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกระบวนการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่าการประสานงานที่ดีก่อให้เกิดการร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมวางแผนเกิดการกระตุ้นการทำงานส่วนการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนบ้านป่าเหมือดมีส่วนร่วมในจัดทำนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นน้อยที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญเรื่องนี้กับคณะกรรมการสถานศึกษา อีกทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้และไม่เข้าใจในเรื่องดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรืองยศ เวียงนนท์ (2553 : 65) โดยศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าอุปสรรคของการกำหนดนโยบายของสถานศึกษาในด้านการจัดการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนคือผู้บริหารยังขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับคณะกรรมการผู้แทนครูไม่

เข้าใจบทบาทหน้าที่ที่มีภารกิจหรืองานพิเศษมากเกินไปคณะกรรมการขาดความรู้ไม่มีประสบการณ์และไม่ได้มีส่วนร่วมการพิจารณา

### ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการบริหารงานวิชาการควรสร้างความรู้ความเข้าใจด้านวิชาการแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการจัดอบรมชี้แจงด้านงานวิชาการ
2. ด้านการบริหารงบประมาณ ควรจัดให้มีคณะกรรมการจัดหางานประมาณ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา มาจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. ด้านการบริหารงานบุคคลควรดำเนินการให้ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนติดตาม ประเมินผลพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และให้ข้อเสนอแนะในการพิจารณาความดีความชอบของครู
4. ด้านการบริหารงานทั่วไปควรจัดประชุมชี้แจงขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ด้านการบริหารงานวิชาการเรื่องการแนะแนวการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมปานกลางค่อนข้างน้อย ผู้บริหารและคณะครู ควรต้องหาวิธีการ และแนวทางในการดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมในเรื่องการแนะแนวการศึกษาในโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น
2. ในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด ด้านการบริหารงานงบประมาณ เรื่องการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน มีระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลางที่มีความถี่สูงมากที่สุด โรงเรียนควรหารูปแบบและแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วม ประเด็นดังกล่าวให้มีระดับที่สูงขึ้น

### รายการอ้างอิง

ปาไลดา อุ่นทุลย์. (2553). การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัย  
ราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ประหยัด บุญเรือง. (2550). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
มหาสารคาม, มหาสารคาม.

บุญเกิด สิทธิ. (2554). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน  
ประถมศึกษาอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ  
ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น  
พื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2547). การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์  
ตำราและเอกสารทางวิชาการคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัณฑิต อ้วนละมัย. (2551). สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ  
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ รป.ม.,  
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ชัชวาล สิริกุล. (2551). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกระบวนการวางแผน  
พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์  
เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เรืองยศ เวียงนนท์. (2553). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา  
โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.  
การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.